

Leser vi fortellingene om Hagar med moderne øyne, ligger ord som menneskehandel, surrogati, kvinners seksualitet som vare og utkastelse av landet nært.

Illustrasjon: Lene Tøftammer

Slave, surrogatmor og teolog

 Herren er en Gud

Hva slavinnen selv ville, spurte han neppe om.

HAGAR VAR SLAVE. I en tid da menneskerettigheter, likestilling og kvinners rettigheter ikke sto høyt i kurs. Eid av andre, skaltet og valt med. Objekt for andres lyst og ønsker. Hva Hagar selv ville med sitt liv, var det ingen som spurte om.

Hun var kjøpt. En vare som hadde skiftet eier. Nå hørte hun Sara til. Var det Abraham som hadde kjøpt henne av handelsmenn fra Egypt? Eller var hun medgift fra slekten da Abraham tok Sara til ekte? Bibelteksten tyder på at Sara neppe var den mest empatiske husfrue. Mange år senere synger salmisten: *Som slavinnens øyne følger husfruens hånd, slik følger våre øyne Herren vår Gud, helt til han viser oss nåde* (Sal 123,2). Dette kjente Hagar til: Ydmykt signalisere at også jeg trenger mat og hvile, i håp om at husfruen ser meg og bryr seg.

Sara får ikke barn. Og får en idé: Jeg har jo en surrogatmor tilgjengelig. Ikke langt borte i India, men her i egen leir. En som jeg bestemmer over. Hagar kan skaffe meg det barnet jeg ikke kan føde selv. Selv om inseminasjon må skje ved naturmetoden.

Abraham følger Saras ønske. Hva slavinnen selv ville, spurte han neppe om. Hagar må finne seg i at hennes seksualitet blir utnyttet. Hun blir gravid. Og litt stolt over at det blir hun som skal føde sin herres sønn, en sønn som en gang skal arve Abraham. Kanskje det vil bli lysere dager for henne også? Hagar er ikke lenger bare objekt for andre. Hun er blitt et subjekt, ser seg selv som individ.

Blir straffet og rømmer

Så får hun oppleve herskerinnens skiftende sinn. Sara blir sjalu og straffer sin slave. Hvordan vet vi ikke. Ble hun pisket? Ble hun satt utenfor ved måltidene? Ble hennes matrasjon holdt tilbake?

Hagar rømmer og kommer på vidvanke i ørkenen. Men hun blir funnet. *Herrns engel fant henne ved en vannkilde i ørkenen: «Hagar, hvor kommer du fra, og hvor går du hen?»* Hagar forteller sin story, og får et løfte fra Herren: *Din ætt skal bli stor. Du skal føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jishmael – 'Gud har hørt'. For Herren har hørt at du ble ydmyket. Og din sønn skal bli et villesel av et menneske.* Hagar vet at

villeselet ikke kan temmes. Ordet fra Gud betyr at Jishmael aldri kommer til å være slave. Han skal være fri og ingen undergitt.

Hagar blir en av Bibelens første teologer. Hennes ord reflekterer dyp innsikt i hvem Gud er, og at han er der for henne: *Du er en Gud som ser meg – har jeg virkelig sett ham som ser meg?* Og hun gir brønnen navn, 'Beer Lachai Roi' – *Brønnen til Den levende, han som ser meg.* I århundrer etterpå, helt til bibelteksten ble skrevet ned fra Salomos tid av, sto brønnen der som et vitnesbyrd om Bibelens første kvinnelige teolog: Herren er en Gud som hører, en Gud som ser. Han ser de undertrykte og plagede. Møter dem, taler til dem, åpner en fremtid for dem.

Gud vil dialog

Du er ingen slave. Men kanskje også du har måttet gå inn i kår du ikke valgte selv. Du har ikke valgt foreldre, familie, oppvekstmiljø. Kanskje du har erfart at andre har skaltet og valt med deg. Kanskje du har hatt lyst til å rømme, som Hagar. Bli fri fra fortiden, bli kvitt den problematiske bagasjen.

«Så vide om land som sol mon gå ei menneskesjel er å finne, som Herrens nåde ei vet å nå, når hjertet han gjerne vil vinne.» Negevørkenen er et vidt land. Jeg har selv vandret i denne uendelige ørkenen. Men Herren fant Hagar der. Og talte til henne, ropte hennes navn: *Hagar, Sarais trelkvinne. Hvor kommer du fra, og hvor går du hen?* Gud kjenner også din vei. Men han vil at du setter ord på den i samtale med ham. Bibelens Gud er en Gud som vil dialog. Ikke en fjern Gud som holder seg der oppe. Slik han fant Hagar, vil han finne deg.

Hagar holdt ikke munn om hva hun hadde erfart. Hun var en teolog som fortalte andre om sitt møte med Gud. Hennes brønn fikk et navn. *Brønnen til Den levende, han som ser meg.* Brønnen ble et tegn, en pant, på en Gud som oppsøker menneskene, gjennom mange hundre år i Negevørkenen. Har Gud berørt deg, latt deg erfare et møte med ham – ta vare på det! La møtet få være et tegn på Guds nærvær i ditt liv, som en minnestein. Til styrke på tørre vandringsdager, til en brønn du kan øse av i ørkenen. ○

FAKTA Hagar

- Egyptisk slavinne hos Sarai, Abrahams hustru. Får sønnen Jishmael med Abraham. 1. Mos 16; 17,18–27; 21,8–21 og 25,9–16 forteller om Hagar og Jishmael. Jishmael blir stamfar til en rekke ørkenstammer. 1. Mos 16 og 21 er antagelig parallelle gjengivelser av samme fortellingstradisjon, som ble gjenfortalt i to ulike miljøer i Israel.
- Hagar og Jishmael blir senere sentrale skikkelser i islam, når Muhammed nytolker Abraham, Hagar og Jishmael som grunnleggere av den mono-teistiske tro ved Kabaen i Mekka. Jishmael regnes fra da av som arabernes stamfar.

SPØRSMÅL

1. En brønn ble Hagars pant på at Herren hadde hørt henne og talt til henne. Har du et bønnested der Gud en gang kom nær, eller et minne om en gudsberøring, som kan bli en pant og et tegn for deg på din vandring?
2. «Vær ikke redd! Reis deg opp!» Så åpnet Gud øynene hennes, og hun fikk se en brønn med vann (1. Mos 21,17–19). Hvordan kan Gud åpne dine øyne – og dine naboers øyne – for at han har kilder med levende vann?